

Caleidoscop

Și în profunzimea înflăcărătului ei pîr,
în bronzul divin și mătăsos, mi se pierde
susțelul meu, rătăcește mintea mea ame-
tită de mireasma părului ei superb.

„Și superbul nimb de foc, superbul păr,
cuprinde ceva din poecia aspră a lumi-
lor slave, din poecia unui neam ce moare,
cuprinde farmecul lui, al națiilor ce se
slings pe slabe coarde de ghitără.“

In incheierea articolului, Caragiale co-
mentează acid : „Toate bune, turbatul
meu *friseur-raseur!* dar, de atîta lume
în capul dumneaei, tare trebuie să se
scarpine iubita dumitale, cătă vreme îi
scrii d-ta aşa minuni ! De ce nu-i dai
mai bine și nițică alifie calmantă, pe
lingă atîta iritantă proză ?“ *

Toate bune, vom zice la rîndul nostru,
dar ceea ce nu știa Caragiale (căci, alt-
minteri, n-ar fi intîrziat s-o spună) este
că încercarea lui Caion reprezenta o sim-
plă pastișă stîngace după un poem în
proză al lui Baudelair, *Un hémisphère
dans une chevelure*. Iată, pentru edifi-
care, prima jumătate a acestuia :

„Lasă-mă să respire îndelung mireasma
părului tău, să-mi cufund în el fața,
ca un om însetat în apa izvorului, și
să-l flutur cu mîna ca pe o batistă parfu-
mată, scuturînd amintirile în aer.

Dacă ai putea ști tot ce vâd ! tot ce
simt ! tot ce aud în părul tău ! Sufletul
meu se lasă purtat de parfum, ca sufle-
tul altor oameni de muzică.

Părul tău cuprinde un vis întreg, plin
de pinze și de catarge ; cuprinde mări
întinse, ai căror musoni mă poartă spre
tărimuri fermecate, unde cerul e mai al-
bastru și mai adinc, unde văzduhul e
îmbălsămat de fructe, de frunze și de
pielea omenească.

In oceanul părului tău întreazăresc un
port furnicind de cîntări melancolice, de
oameni viguroși din toate neamurile și
de corăbii de toate formele, decupin-
du-și arhitecturile fine și complicate pe
un cer imens unde se desfășă căldura
eternă.“

Alăturarea textului baudelairian de
firava pastișă a lui Caion vorbește de la
sine despre resursele poetice ale celui din
urmă și despre onestitatea lui literară.
Acuzația de plagiat împotriva lui Cara-
giale venea, aşadar, din partea unui cvasi-
plagiator. Curat vorba românească : „Cine
zice, ăla e !“

* I. L. Caragiale, Opere, 3, E.P.L.,
1962, p. 398.

STRIDIA ȘI PERLA

de
William
Saroyan

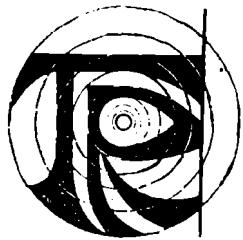
Stridia și perla nu e o scriere impor-
tantă a lui W. Saroyan, dar poartă pe-
cetea stilului acestui remarcabil poet al
vieții ; aceeași specifică surdinizare a su-
ferinței umane, aceeași atență decelare a
zonelor de puritate, de vis și de spe-
ranță, despre care autorul e încredințat
că le găsește chiar și la omul ce atinge
ultimele trepte ale mizeriei materiale și
despre care se simte chemat să ne incre-
dineze și pe noi, cu simplitate, în tonal-
itățile șoaptei și în culoarea afectivă a
unei blinde meditații.

Această simplitate, această șoaptă,
această blîndețe, acest aer meditativ le
întîlnim și în interpretarea lui Stefan
Radoff în rolul unui frizer sărac dintr-o
mică localitate, cu oameni la fel de să-
raci cum pot fi multe risipite pe țărmurile
Pacificului. Si încă, să amintim că
aceste expresii ale interpretării actorului
le regăsim și la nivelul intregului spec-
tacol, regizat cu subtilă pătrundere a
lumii scriitorului american de către Timotei
Ursu. Ideile piesei se desprind din
relatări ale saptelor, mijloc specific pro-
zei. Un bărbat, aflăm, chinuit de sărăcie,
își părăsește familia. Fiul său mai
mare dorește să ciștige niște bani, pen-
tru ca astfel să-și aducă înapoi tatăl.
Credința fiului că în stridia găsită pe
plajă se află o perlă va fi întărită de
frizer și contestată de fînăra și frumoasa
profesoară venită din San Francisco să
aplice în umila așezare o pedagogie
mai legată de realitate. Sînt două con-
cepții de viață care se înfruntă aici, fără
argumente solide dintr-o parte sau alta,
dar îndeajuns de vii prin încărcătura lor
emoțională ; una rece, urmînd practica
adevărului cu orice preț, cealaltă, îndrep-
tând iluzia și visul, ca forte reale de
întreținere a speranțelor omului.

Si înțelegem că piesa ilustrează și în-
clinația autorului către o etică a speranței,
de vreme ce scriitorul, în fața căruia se
desfășoară disputa, cumpără stridia pen-
tru a o arunca, nedeschisă, în mare. Am
amintit acest gest din final nu numai
pentru semnificația sa morală, ci, mai
ales, pentru noua viziune pe care o că-

pătăm, prin el, asupra piesei. Căci personajele care s-au perindat — realist — prin mica frizerie se redimensionează acum, retrospectiv, în purtătoarele uneiumanități simbolice. Frizerul exprimă demnitatea omului simplu. Profesoara e purtătoarea unei concepții de viață pragmatice, specifică unei bune părți a intelectualității americane. Fiul poartă în sine promisiunea unei vieți mai bune. Tatăl, care se întoarce pînă la urmă în sinul familiei, simbolizează o lume în derută, dar capabilă încă de recuperare morală. Scriitorul simbolizează, la rîndu-i înțelegerea și iubirea pe care omul superior trebuie să le nutrească pentru semenii săi. Au interpretat, cu adîncă înțelegere pentru rolurile lor, Tricy Abramovici (Profesoara), Stefan Sileanu (Tatăl), Dan Purec (Fiul) și Nicolae Iliescu (Scriitorul), care a realizat cu sobrietate și finețe un personaj ce participă mai mult prin tăceri decît prin cuvinte la această revelatoare poveste despre puterea omului de a spera.

Constantin RADU-MARIA

Răzlețe

● Dramă psihologică bine închegată, de adîncime a introspecției, *Cu cărțile pe față*, difuzată recent în premieră radiofonică (traducere: Odette Mărgăritescu Lungu și Alexandru D. Lungu), ne oferă posibilitatea întîlnirii cu opera unui dramaturg contemporan spaniol prețuit de spectatorii români, dar încă insuficient cunoscut: Antonio Buero Vallejo. Schiță a istoriei unei familii, piesa figurează de fapt istoria unor șesuri în care vinovățările se impleteș dureros, în care îspașirile durează o viață, entuziasmele sint retezate brutal de nepuntină sau neînțelegere, în care speranțele, dorința de înălțare susțină sint sau strîmb croite, sau greșit conduse, astfel încit poartă în ele propria distrugere. Un text „de cameră” cu rezonanțe mai largi însă, dramă „de interior” la prima vedere, dar cu legături puternice în lumea din afara celor patru pereți.

O montare sobră, gravă, cu accente bine alese și exact distribuite, evitînd cu finețe melodrama (regizor: Silviu Jicman), a pus în evidență contribuții actoricești de remarcabilă înțintă: Gina Patrichi, Victor Rebengiuc, Gheorghe Cozorici, Florin Călinescu.

● *Pasarea își caută cuibul* de Hristache Popescu se înscrie, tematic, între piesele de actualitate, chiar de pronunțată actualitate, ideea pe care o propune fiind aceea — atât de importantă azi pentru viața noastră — a reîntoarcerii la sat ca oamenilor satului. Și totuși e greu, e inexact să spunem despre textul lui Hristache Popescu că e actual, această calitate rezumindu-se, din păcate, la enunțarea temei. Traducerea bunelor intenții în operă dramatică suferă de o supărătoare neîndemnare, de schematism, de stăruitoare lipsă de adevăr al vieții și adevăr artistic. „Bunii” și „răii” (urgent convertiți și aceștia la calea cea dreaptă, ori măcar la acceptarea ei) sunt la fel de artificiali, la fel de rigid construiți, de neconvincători. Pentru insuflarea acestor prezente inconsistente, regizorul Dan Puican a fost bine inspirat apelind la o echipă actoricească de calitate, capabilă să valorifice orice „sunet just”, fiecare inflexiune de autenticitate. Cu precizarea că misiunea lor a fost mai mult dificilă decât victorioasă, vom nota, dintre interpreți, pe Mircea Albulescu, Florin Zamfirescu, Dana Dogaru, Margareta Pogonat, Mihai Mereuță, Virgil Ogășanu și alții.

● După o bună montare radiofonică a piesei *Lungul drum al zilei către noapte*, am avut prilejul de a asculta un alt text important al lui Eugene O'Neill — *Anna Christie* (traducere — Elena Galaction, adaptare radiofonică — Leonard Efremov). Regia a aparținut și de această dată lui Cristian Munteanu, definindu-se prin rigoarea lecturii, prin preocuparea permanentă de fidelitate față de timbrul specific al operei dramatice. Au supărat, totuși, o anume tentație a exteriorizării, unele inflexiuni retorice. Bine slujită actoricește, montarea a propus o distribuție omogenă, din care au făcut parte: Violeta Andrei (o Anna Christie de tensionată încărcătură emotională), Costel Constantin (autor al unui personaj definit cu reală forță a expresiei), Ion Marinescu (prezență pregnantă, armonizind semnificativ trăsături contradictorii), Dorina Lazăr (interpreta unui rol de mai mică înțindere, rezolvat însă cu mult adevăr omeneșc) și alții.

Cristina DUMITRESCU